

Sådan etableres efterafgrøder før høst og efter høst

Efterafgrøder af korsblomstrede arter kan etableres før eller efter høst. Hvis marken først kan høstes efter den 10. august, bør du så inden høst. Ellers bør du så lige efter høst. Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indhold

- [Valg af såtidspunkt](#)
- [Etablering med eldrevne centrifugalspredere](#)
- [Etablering ved stubharvning](#)
- [Udsædsmængder](#)

Både af miljømæssige og økonomiske årsager er det vigtigt at etablere efterafgrøder, så de får maksimal kvælstofoptagelse i efteråret. En meroptagelse på 30 kg kvælstof pr. ha ved "godt arbejde" er ikke urealistisk. Det giver en gevinst på 300 kr. pr. ha.

Af din markplan fremgår det, hvor stort et areal der skal etableres med pligtige efterafgrøder. Hvis du har tilkøbt eller forpagtet arealer, skal beregningen opdateres. I 2012 er det vigtigt at være opmærksom på, at hvis man ikke får sået det planlagte areal - eller sår mere end planlagt, skal efterafgrødearealet ændres i Fællesskema 2012 i Tast-selv senest den 31. august.

Reglerne for pligtige efterafgrøder og alternativer til efterafgrøder, herunder mellemafgrøder, fremgår af "[Veiledning om gødskning og harmoniregler](#)". Planperioden 1. august 2011 til 31. juli 2012", afsnit 5, side 46-56. Reglerne for pligtige mellem- og efterafgrøder er uændrede bortset fra en præcisering af, hvad der forstås ved en vellykket mellemafgrøde.

- Reglerne er nærmere beskrevet i [Regelinfo nr. 108](#) på LandbrugsInfo.
- I [Plantenyt nr. 634](#) fremgår principper for valg af arter og sorter af efterafgrøder.
- I [Plantenyt nr. 631](#) er beskrevet strategier for valg og dyrkning af mellem- og efterafgrøder i 2012.
- I dyrkningsvejledningen "[Efterafgrøder](#)" er beskrevet de praktiske forhold ved dyrkning af efterafgrøder.
- I dyrkningsvejledningen "[Mellemafgrøder](#)" er beskrevet de praktiske forhold ved dyrkning af mellemafgrøder.

[Til top](#)

Valg af såtidspunkt

Korsblomstrede efterafgrøder kan du vælge at så før høst eller efter høst. Den sikreste etablering fås ved såning efter høst, men risikoen for en lav kvælstofoptagelse er stor, hvis såning sker sent (op til den 20. august). For hver dag såningen udsættes, falder kvælstofoptagelsen i efterafgrøden med ca. 1-2 kg kvælstof pr. ha. Såning i høstperioden kræver derfor, at opgaven prioriteres højt, også selv om der samtidig skal høstes og bjærges halm på andre marker. Ved såning før høst sikres en tidlig såning, men sikkerheden for en jævn fremspiring er ikke så god. Specielt under tørre forhold er den usikker. Desuden kan der være problemer med snegle, jordlopper mv.

En rettesnor for valg af såtidspunkt: Så før høst af dæksæden, hvis det kan ske senest den 10. august, ellers sås efter høst.

Ved såning før høst skal man være opmærksom på følgende:

- Så med centrifugalspredere og ikke for stor spredbredde.
- Vælg de marker, der høstes først. Høsttidspunktet er afgørende for udvikling af efterafgrøden.
- Der må ikke være ukrudt i bunden af afgrøden.
- Halm og avner skal snittes og spredes jævnt.
- Minimér kørsel i marken. Efterafgrøden er følsom over for kørsel.
- Vær omhyggelig med jævn spredning.
- Der er eksempler på, at man kan etablere efterafgrøder acceptabelt på 24 meter med en hævet elspredere på en frontlæsser og med frø med en TKV på over 15 g. Metoden kræver stor omhu.
- Vær opmærksom på vindpåvirkning af centrifugalspredere.
- Vær opmærksom på, om der er problemer med snegle i marken.

Ved såning efter høst skal man være opmærksom på følgende:

- Så marken så tidligt som muligt. Hver dags udsættelse koster skønsmæssigt 20 kr. pr. ha.
- Så gerne i forbindelse med stubharvning. Radsåning, kombisæt mv. kan også anbefales, men vil være omkostningstungt.

[Til top](#)

Etablering med eldrevne centrifugalspredere

FarmTesten "[Etablering af efterafgrøder ved høst](#)" fra 2011 viser, at eldrevne centrifugalspredere med én tallerken ikke fordeler frøene tilfredsstillende på mere end 9 meter. Spredere med to tallerkner kan fordele frøene tilfredsstillende op til 18 meter. Der er dog en vis vindfølsomhed ved spredning på så store bredder.

Da mange landmænd har sprøjtespor på mere end 18 meter, kan det være svært at foretage en acceptabel fordeling af frøene før høst. Der kan monteres flere spredere på en 24 meters bom. Der er dog også eksempler på, at en hævet elspredere til stor højde og frø med en TKV på over 15 g kan give en acceptabel fordeling.

En egnet gødningsspredere med frøsåningsudstyr kan her være den bedste løsning.

[Til top](#)

Eablering ved stubharvning

Ved at foretage en stubharvning i forbindelse med såning sikres der fugt til frøenes spiring. Desuden kan man ved montage af centrifugalspreder være sikker på en fornuftig fordeling af frøene, da arbejdsbredden holdes nede på en bredde, som sprederne kan håndtere.

Billede 1: Stubharve påmonteret elspreder. Foto: Jens Erik Jensen, VFL.

Det er ved denne etableringsmetode vigtigt, at frøene ikke harves dybt ned. Modsat skal det sikres, at frøene dækkes. Derfor anbefales det, at stubharven er monteret med en form for efterbehandlingsredskab.

Stubharvning udgør selvfølgelig en omkostning og kan måske være svær at få tid til midt i en travl tid, men har dog også værdi i form af forebyggelse af ukrudt.

[Til top](#)

Udsædsmængder

Spireevnen i marken er betydeligt større ved såning efter høst end ved såning før høst. Til gengæld skal der etableres flere planter efter høst for at nå en stor kvælstofoptagelse. Tusindkornsvægten svinger meget mellem arter og sorter. Derfor skal udsædsmængden afpasses efter den tusindkornsvægt, der er oplyst på udsædsemballagen. I Tabel 1 er der vist forslag til udsædsmængder afhængigt af TKV. Gul sennep har typisk en TKV på 4-6, mens den varierer fra 10 til 20 for olieræddike. I tabellen er der vist anbefalede udsædsmængder ved stigende TKV. Den høje udsædsmængde bruges ved såning før høst. I tabellen er regnet med tilstræbte plantetal ved såning før og efter høst på henholdsvis 50 og 70 og pct. fremspiring på henholdsvis 35 og 70.

Tabel 1. Anbefalede udsædsmængder ved stigende TKV. Der er regnet med tilstræbte plantetal ved såning før og efter høst på henholdsvis 50 og 70 og pct. fremspiring på henholdsvis 35 og 70.

TKV	Kg udsæd pr. ha ¹⁾
4	4-6
8	7-11
12	11-17
16	15-23
20	19-29

¹⁾Udsædsmængde (kg pr. ha) = Ønsket plantetal (pr. m²) x TKV (g/1000 frø)/fremspiringspct.

Kontakt din [lokale rådgivningsvirksomhed](#), hvis du vil vide mere om dette emne.

[Til top](#)